

1.2. Відображення етапізації при визначенні поняття криміналістики, ордістики і процесу доказування

Хоча й хронологічно процес формування етапів гласної і негласної роботи з джерелами антикримінальної інформації як однієї із поняттєутворюючих ознак дефініції криміналістичної науки і ордістики мав місце значно пізніше появи аналогічних проблем у контексті етапізації процедури доказування (див. розд. 2.1.-2.12), на цей час стан розвитку перших проблем виглядає значно розвинутішим (288, с. 69-95). Так, перше визначення Гансом Гросом у посібнику «Руководство для судебных следователей как система криминалистики» поняття криміналістичної науки як «учения о реальностях уголовного права» не містило в собі й натяку на ті чи інші етапи роботи із джерелами доказів (58, с. XI-XII). Проте висновок родоначальника криміналістики про значимість для даної новітньої науки проблем роботи із джерелами доказів, що складають «самый значительный отдел криминалистики» (58, с. XI-XII), підкреслював тезу про те, що докази є не тільки процесуальною, а й криміналістичною категорією. Дана обставина, звісно, у подальшому обумовила відображення у наступному при визначенні поняття спочатку даної науки, а пізніше і ордістики, що у свій час відокремилася від криміналістики (155, с. 48 та ін.), тих чи інших етапів гласної і негласної роботи з джерелами доказів і спеціальне дослідження названих проблем.

Вказаним питанням були присвячені, зокрема низка дискусій у ході засідань кафедри судового права Військово-юридичної академії у Ашхабаді у 1942 р. (268), Ради ВНДІ криміналістики Прокуратури СРСР у Москві у 1952 р. (40) та у 1955 р. (44), наукових конференцій у Харкові у 1955 р. і у 1969 р. (233 та ін.), у Свердловську у 1970 р. (210), у Москві у 1970 р. і у 1988 р. (231), у Мінську у 1973 р. та ін., перші кандидатська дисертація М.Б. Шавера у 1938 р. (312) і докторська С.П. Мітричева у 1954 р. (192), інші кандидатські дисертації Ю.І. Краснобаєва (152) і Ю.Д. Ткача (288) і велика кількість докторських дисертацій Л.Є. Ароцкера (5), В.Д. Басая (12), В.А. Журавель (72), О.О. Закатова (73), А.І. Іщенко (80), О.А. Кириченко (91), Г.А. Матусовського (190), В.І. Попова (229), О.Р. Ратінова (236), Д.І. Сулейманова (271), В.Г. Тихіні (280) та ін. (47; 90 та ін.); фундаментальні дослідження О.Я. Баєва (8), В.П. Бахіна (16), Р.С. Белкіна (24), О.М. Васильєва (36), О.І. Вінберга (23), Є.І. Зуєва (160), Є.П. Іщенко (81), А.Н. Колесниченко (143), І.П. Крилова (161), В.С. Кузьмічева (175), М.І. Порубова (4), М.О. Селіванова (249), В.Ю. Шепітька (320), М.Г. Шурухнова (323) (1; 10; 14; 15; 19; 22; 25; 26; 36; 37; 87; 89; 92-99; 115-117; 119-120; 122; 124; 132; 133; 137; 153-157; 165; 193; 234; 238; 241; 272; 281; 285; 287; 289 та ін.; див. додат. 2).

На цей час відомо вже *близько 200 дефініцій криміналістики та ордістики*, більшість з яких відображають певні етапи роботи із джерелами доказів, а інші традиційно сформульовані без вказаної достатньо важливої поняттєутворюючої ознаки (див. додат. 2). Причому останнє було притаманно не тільки початковим дефініціям даної науки у І.І. Ган (50, с. 4), А. Гельвіга (52, с. 13), Є.У. Зіцера (157, с. 6), Е. Лозінга (50, с. 4), С.М. Потапова (230, с. 5, 7), С.М. Трегубова (292, с. 14), М.Б. Шавера (312, с. 10), І.М. Якімова (325, с. 3) та ін., а й низці наступних, у тому числі багатьом сучасним визначенням поняття даної науки, коли О.М. Васильєв (233, с. 8), І.О. Возгрін (42, с. 51), І.Ф. Герасимов (158, с. 5), Р.Г. Домбровський (67, с. 13), А.В. Дулов (159, с. 19-20), Г.О. Зорін (78, с. 10, 12), Д.С. Карєв (258, с. 29), В.Я. Колдін (164, с. 19), В.П. Колмаков (144, с. 5, 6), В.К. Лисиченко (183, с. 93), В.О. Образцов (211, с. 5), І.П. Пантелєєв (166, с. 5, 7), Т.О. Седова (247, с. 19), О.О. Ейсман (249, с. 6), А.А. Ексархопуло (162, с. 6), М.П. Яблоков (324, с. 44) та ін. (див. додат. 2) вважали за можливе оминати увагою в дефініції криміналістики етапи роботи з джерелами доказів. Без цього ж як криміналістика, так і ордістика втрачають надто важливу поняттєутворюючу ознаку, що відмежовує вказані методичні юридичні (безделіктні, неправові) науки не тільки одну від одної, а їх обох від всіх інших – ознакою, що полягає у розробці на основі пізнання закономірностей проведення кожного з етапів роботи з особистісними і речовими джерелами антикримінальної інформації складові частини відповідно гласної і негласної методики боротьби зі злочинами (128, с. 53; 288, с. 59-95). Так, навіть автори першого радянського підручника з криміналістики 1935 р. видання бачили сутність криміналістики без етапів роботи із джерелами доказів, оскільки для них «советская криминалистика представляет собой науку о расследовании преступлений» (157, с. 6).

Що ж стосується позиції більшості авторів, які визнавали дану поняттєутворюючу ознаку, то хронологічно одним з перших, хто зайняв дану позицію був П.Ю. Люблінський, який у 1925 р. у передмові до російськомовного перекладу книги А. Гельвіга «Современная криминалистика. Методы расследования преступлений» назвав криміналістику «научной техникой исследования доказательств» і трохи нижче «учением о технических приемах исследования имеющихся в деле улик» (52, с. 3). У цьому аспекті звертає на себе увагу позитивний для того часу розвиток М.Б. Шавером цієї поняттєутворюючої ознаки даної науки, коли спочатку у першому спеціальному дисертаційному дослідженні був зроблений висновок про те, що «криминалистика изучает приемы и методы совершения преступлений, следы, остающиеся в результате совершения преступных действий или оставляемые преступником, и данные естественных и технических наук в целях приспособления всего этого к задачам расследования преступлений» (312, с. 10), де ще не знайшлося місця етапам роботи з джерелами доказів; і вже через рік у 1940 р. було запропоновано розуміти

криміналістику як «науку о приемах и методах обнаружения и исследования доказательств, используемых в целях раскрытия преступлений, обнаружения и опознания преступников» (313, с. 3).

Але вказані новації, коли поряд із достатньо широким переліком етапів роботи з доказами фігурували власне останні, а не лише окремі різновиди їх джерел (речові докази, сліди, документи), не були належним чином сприйняті, оскільки, наприклад, П.І. Тарасов-Радіонов у 1951 р. вказував у даному випадку лише «экспертное исследование отдельных видов вещественных доказательств» (273, с. 13), М.М. Видря і М.Н. Любарський у 1959 р. – «обнаружение, изъятие и исследование вещественных доказательств и документов» (45, с. 34-36) тощо.

Поряд з цим О.І. Вінберг у 1950 р. піддав подальшому розвитку підхід М.Б. Шавера, вказавши «обнаружение, собиране, фиксация и исследование судебных доказательств» (155, с. 4). Цей підхід у 1954 р. на рівні першого докторського дисертаційного дослідження цих проблем сприйняв й С.П. Мітричев, зазначивши «обнаружение и собиране, фиксация и исследование доказательств» (192, с. 8).

Суттєве удосконалення запропонували Р.С. Белкін і Ю.І. Краснобаєв, які у 1967 р. «высказали мнение, что предмет советской криминалистики составляют не методы, приемы и средства работы с доказательствами, как считалось, а закономерности возникновения, обнаружения, исследования, оценки и использования судебных доказательств, что на основе их познания она и разрабатывает эти методы» (20, с. 92). Тут вже підкреслювалося, що криміналістика має спочатку досліджувати закономірності проведення кожного з етапів роботи з доказами, що у силу цього ставало провідною поняттєутворюючої ознакою, і вже на цій основі розробляти «методы, приемы и средства работы с доказательствами» (20, с. 92).

На жаль, пізніше Ю.І. Краснобаєв, вказавши, що предметом криміналістики «являются закономерности формирования и функционирования способа подготовки, совершения и сокрытия преступления, возникновения следов преступной деятельности, судебного исследования доказательств и закономерности ее развития как науки» (152, с. 17), фактично виключив етапи роботи з доказами із числа поняттєутворюючих ознак даної науки, у той час як Р.С. Белкін піддав удосконаленню вказаний підхід, розглядаючи криміналістику як науку «о закономерностях возникновения, собиране, исследования, оценки и использования доказательств и основанных на познании этих закономерностей средствах и методах судебного исследования и предотвращения преступлений» (24, с. 18 та ін.) чи пізніше – «о закономерностях механизма преступления, возникновения источников информации о преступлении и его участниках, закономерностях собиране, исследования, оценки и использования доказательств и основанных на познании этих закономерностей специальных средствах и методах судебного исследования и предотвращения преступлений» (25, с. 59 та ін.).

Вказаний підхід підтримали Т.В. Аверьянова (1, с. 42), П.Д. Біленчук (31, с. 19), І.О. Возгрін (41, с. 7), В.А. Журавель (72, с. 11), Є.П. Іщенко (81, с. 2), Ю.Г. Корухов (1, с. 42), В.С. Кузьмічев (175, с. 5), Є.І. Макаренко (188, с. 19), О.Р. Росінська (241, с. 9), М.В. Салтєвський (244, с. 17-18), А.Г. Філіпов (163, с. 3) та ін., а деякі з них – М.І. Порубов (4, с. 6), В.Ю. Шепітько (320, с. 7) та ін. (див. додат. 2) – намагалися навіть зайняти власну позицію, але зі збереженням етапів роботи із джерелами доказів в якості поняттєутворюючої ознаки.

Проте вказані автори все ж таки успадкували традиційний недостатньо виважений підхід, оскільки відображали етапізацію роботи із доказами, а не із джерелами інформації взагалі, що скоріше за все обумовив недостатньо виважений висновок Р.С. Белкіна про те, що виключення з дефініції криміналістики будь-якої згадки про докази і закономірності роботи з ними практично знімає межу між даною наукою та ордістикю, яка має справу тільки з інформацією, а не з доказами, і, окрім цього, такий підхід «затушевывает природу криминалистики» (25, с. 55). Щоб з'ясувати ступінь необґрунтованості вказаної тези Р.С. Белкіна і визначити найбільш правильний варіант розв'язання даної проблеми, варто звернути увагу на запропоновану С.А. Кириченком концепцію поняття і видового розмаїття антикримінальної інформації (128, с. 50-64), в історичному розвитку якої мали місце три варіанти вирішення цього питання. Найбільш корисними вбачає лише другий і третій варіанти, поступовому розвитку яких присвячена низка публікацій О.А. Кириченка (10, с. 44-45; 94, с. 230-234; 96, с. 14-15; 97, с. 48-49; 98, с. 60-62; 99, с. 32-34 та ін.), а пізніше й Ю.О. Ланцедової (100, с. 4-9; 101, с. 144-145; 105, с. 184-185; 106, с. 106-107; 107, с. 11-12; 110, с. 140-143; 113, с. 44-51; 115, с. 42-43; 117, с. 29-33; 119, с. 56-59; 120, с. 22-23; 127, с. 9-16, 20-22; 129, с. 13-14; 130, с. 48-50; 132, с. 4-9; 133, с. 5-11; 136, с. 17-19; 137, с. 65-66, 69-74; 179, с. 24-26; 239, с. 15-16; 281, с. 7-14; 284, с. 115-116; 285, с. 55-58; 286, с. 56-62; 288, с. 112-113, 125-128 та ін.). Сутність другого варіанту даної концепції зводиться до того, що з урахуванням запропонованого (89, с. 197-198; 91, с. 317-318; 93, с. 162, 516-517; 94, с. 230, 235; 97, с. 62, 64-65; 98, с. 38-39;) і пізніше розвинутого Ю.Д. Ткачем у низці робіт (281, с. 30-31 та ін.), у т. ч. у дисертації (288, с. 67, 102-108) і монографії (289, с. 44-51), розмежування двох споріднених методичних юридичних наук «Криміналістика» та «Ордістика» за завданнями із розробки цими науками відповідно складових частин гласної і негласної методики боротьби зі злочинами, антикримінальну інформацію піддають видовому поділу в залежності від характеру методики отримання на: криміналістичну (доказову, орієнтуючу) та ордістичну інформацію (89, с. 197-198; 91, с. 317-318; 93, с. 516-517; 94, с. 235; 128, с. 62 та ін.).

В основу третього, перспективного, варіанту концепції поняття і різновидів антикримінальної інформації покладено запропонований варіант удосконалення правового регулювання негласної діяльності по боротьбі із правопорушеннями у напрямку поетапного прийняття внутрішнього і міжнародного Ордорегламентного

кодексу (94, с. 231-235; 97, с. 33-38, 70-71; 98, с. 51-56, 286-287; 123, с. 106-108; 134, с. 119-123; 281, с. 41-42; 285, с. 64-65 та ін.), що дозволило С.А. Кириченку представити все це в удосконаленому вигляді таким чином: «Будь-які відомості про факт (внутрішній чи зовнішній прояв події, явища, речового джерела) у цілому чи його окрему сторону, що отримані від особистісних і за допомогою речових джерел із наявністю єдності таких їх властивостей як значимість, допустимість, законність і доброякісність у контексті якісного, ефективного і раціонального ведення боротьби з певним злочином, є антикримінальною інформацією, яка в залежності від характеру методики отримання поділяється на: а) криміналістичну (пряму, непряму) інформацію, коли для отримання аналогічних відомостей були застосовані складові частини гласної методики боротьби з певним злочином; б) негласну (пряму, непряму) інформацію, якщо такого роду відомості були отримані із застосуванням складових частин негласної методики боротьби з певним злочином (128, с. 62-63).

У свою чергу, криміналістична (пряма, непряма) інформація за нормативно-правовим порядком отримання поділяється на: 1. Прямі і непрямі основні докази (інформація), тобто коли криміналістична інформація була отримана у передбаченому чинним КПК України порядку. 2. Пряма і непряма орієнтовна інформація, коли отримання криміналістичної інформації проходило з порушенням вимог чинного КПК України або у позапроцесуальній діяльності.

Різновидами ж ординативної інформації стають: 1. Прямі і непрямі допоміжні докази, якщо негласна інформація була отримана із дотриманням вимог внутрішнього чи міжнародного Ордо-регламентного кодексу. 2. Хибна інформація, якщо пряма чи непряма негласна інформація була отримана із порушенням вимог вказаних кодексів (128, с. 63).

Тому ординативна і криміналістика працюють з джерелом не доказу як певних відомостей про факт у цілому чи його окрему сторону, а антикримінальної інформації взагалі. При цьому доказ є лише одним з різновидів даної інформації (282, с. 232; 288, с. 59-69; 289, с. 55 та ін.). З огляду на це, значно кращою за запропонований Р.С. Белкіним і Ю.І. Краснобаєвим варіант відображення у дефініції криміналістики видової сутності інформації є позиція Ю.Ф. Бердичевського, який у цьому відношенні вказав: «возникновение информации о преступлении и совершивших его лицах ... средства и методы обнаружения такой информации с целью использования ее в качестве доказательств по уголовному делу» (29, с. 139, 140), де вже містилася вказівка на те, що криміналістика працює не тільки з доказами, а з іншою інформацією, яка в залежності від порядку роботи з нею може стати доказом або орієнтуючою чи ординативною інформацією (128, с. 50-64).

У даному сенсі звертає на себе увагу й позиція В.Г. Танасевича, який у цьому ж році сформулював поняття криміналістики з більш чітким формулюванням даного підходу: «выявление, собиране и исследование фактических данных, на основании которых устанавливаются общественно опасные деяния и виновность лиц, их совершивших, а также принимаются меры по предупреждению преступлений» (272, с. 121). І все ж таки найбільш правильною на той час позицією варто визнати підхід О.О. Закатова, який, узявши за основу одну із варіацій визначення поняття криміналістики Р.С. Белкіним, таким чином відобразив у дефініції криміналістичного вчення про розшук етапи роботи із джерелами: «закономерности возникновения, собирана, исследования, оценки и использования доказательственной и ориентирующей информации» (73, с. 15), де вже фігурують два види криміналістичної інформації – доказова та орієнтуюча.

Поряд із відображенням у дефініції криміналістики різних варіантів видової сутності антикримінальної інформації спостерігається ще більша термінологічна і кількісна варіантність власне етапів роботи з цими джерелами, коли перша група авторів вказувала лише різні етапи роботи з доказами, а друга – поряд з цими діями й елементи так званого «збирання доказів». Представники *першої аналітичної групи* вказану поняттєтворючу ознаку представляли таким чином: О.Я. Баєв – «уголовно-релевантные закономерности возникновения и существования информации в результате совершения преступлений, ее собирана, исследования, использования и оценки» (8, с. 35); В.П. Бахін – «закономерности следообразования и средства выявления, сбора, исследования и использования информации» (14, с. 8); О.М. Васильєв – «собиране и исследование доказательств» (36, с. 27); Є.І. Зуєв – «возникновение информации, способствующей предупреждению, раскрытию и расследованию преступлений, ее собиране и использование» (160, с. 11); М.М. Медведєв – «собиране и использование судебных доказательств» (191, с. 183); О.Р. Ратінов – «закономерности возникновения, обнаружения и использования доказательств» (236, с. 48); М.О. Селиванов – «возникновение судебных доказательств, их собиране и использование» (248, с. 104); В.Г. Тихія – «закономерности возникновения, собирана, исследования, оценки и использования доказательств» (280, с. 10); М.Г. Шурухнов – «собиране, исследование, оценка и использование следов и иной информации» (323, с. 12) та ін. (див. додат. 2).

До другої групи мають входити А.В. Іщенко, який при визначенні поняття криміналістики вважав за потрібне відобразити «закономірності виникнення доказової інформації, виявлення, дослідження і використання інформації у боротьбі зі злочинністю» (80, с. 9); А.Н. Колесниченко – «обнаружение, фиксация и исследование доказательств» (143, с. 4); І.П. Крилов – «обнаружение, собиране и исследование доказательств» (233, с. 8) і пізніше – «обнаружение, собиране, сохранение, фиксацию и исследование доказательств» (161, с. 11); А.Ф. Лубін – «установление следов (поиск, обнаружение, фиксация и изъятие), и использование следовой информации» (165, с. 5); Г.А. Матусовський – «обнаружение, собиране, фиксацию и исследование следов преступления как судебных доказательств» (190, с. 17); М.І. Порубов – «образование,

выявление, исследование и использование фактических данных о следах преступной деятельности» (4, с. 6); В.І. Попов – «отыскивают, собирают, анализируют, проверяют, оценивают доказательственный материал» (229, с. 10); П.С. Елькінд – «обнаружение, собираніе, фиксація и исследование доказательств» (298, с. 36) та ін. (див. додат. 2).

Презентацію варіантності позицій можна було і продовжити, але й викладеного достатньо, щоб зрозуміти, що в обох випадках жодний з варіантів не містить в собі повної етапізації роботи з джерелами і замість власне особистісних і речових джерел вказані, як правило, «докази» (36, с. 27; 143, с. 4; 161, с. 11; 191, с. 183; 233, с. 8; 236, с. 48; 298, с. 36 та ін.), «судові докази» (190, с. 17; 191, с. 183; 248, с. 104 та ін.), «доказовий матеріал» (229, с. 10), «доказова інформація» (80, с. 9 та ін.), «фактичні дані» (4, с. 6 та ін.), «інформація» (8, с. 35; 14, с. 8; 80, с. 9; 160, с. 11; 323, с. 12 та ін.), «слідова інформація» (165, с. 5) тощо або, що ще гірше, лише окремі традиційні речові джерела: «сліди» (165, с. 5; 190, с. 17; 323, с. 12 та ін.) тощо (див. додат. 2), що принципово не відрізняється у порівнянні із аналогічними проблемами загальної етапізації гласної і негласної роботи із особистісними і речовими джерелами (див. розд. 1.1), але представлено значно ширшою сутнісною, кількісною і термінологічною різноманітністю інформаційних категорій, ніж це має місце у контексті проблем етапізації процесу доказування (див. розд. 2.10, 2.12). У той же час, власне сутнісне, термінологічне і кількісне розмаїття варіантів етапізації процесу доказування (див. розд. 2.2) і загальної етапізації гласної і негласної роботи із особистісними і речовими джерелами (див. розд. 1.1), а також відображення останньої в якості поняттєутворюючої ознаки дефініцій криміналістики та ордістики (див. розд. 2.2) має в основному аналогічні недоліки, коли етапізація в жодному з випадків не вичерпує фактично існуючі дії з особистісними і речовими джерелами, а термінологія етапів надто варіантна, часто суперечлива і межеться із найменуванням їх елементів.

Із викладених варіантів відображення етапів в дефініції криміналістики звертає на себе увагу позиція А.Ф. Лубіна, який вказав «установление следов (поиск, обнаружение, фиксація и изъятие)» (165, с. 5), що фактично презентує процедуру збирання речових джерел із більш-менш широким переліком її елементів, іменування якої терміном «встановлення» виглядає, однак, недостатньо виваженим, оскільки «встановлювати» краще за все особистісні джерела, а речові джерела все таки треба «збирати» (див. розд. 2.7; 1.1). Недоліки ж всіх інших пропозицій у тій чи іншій мірі аналогічні тим, що розглядаються більш детально у контексті проблем етапізації процесу доказування, коли спостерігалася значна кількісна, сутнісна і термінологічна варіантність етапізації у цілому, окремих етапів чи елементів даної процедури, яка стосувалася, як правило, доказів, а не власне особистісних і речових джерел, поєднання в одному варіанті загальної і видової, а іноді й суперечливої чи семантично необґрунтованої термінології (див. розд. 2.2-2.12). Тому зараз доцільніше зупинитися тільки на найбільш досконалому варіанті відображення етапів в якості поняттєутворюючої ознаки, послідовну розробку якого демонструє О.А. Кириченко (86, с. 52-53; 87, с. 14; 88, с. 33; 89, с. 75-76; 90, с. 123; 91, с. 117-119; 92, с. 30; 93, с. 190-205; 94, с. 230-234; 95, с. 83-90; 96, с. 24-25; 97, с. 16-21; 98, с. 46-50; 99, с. 20-27 та ін.), а пізніше В.Д. Басай (12, с. 58-59 та ін.; див. додат. 2), Ю.О. Ланцедова та Ю.Д. Ткач (102, с. 8-10; 116, с. 7; 117, с. 18-41; 119, с. 41-69; 120, с. 21-24; 122, с. 8-11; 124, с. 15-17; 127, с. 32-35; 132, с. 22-23; 133, с. 27-28; 137, с. 74; 281, с. 30-32; 282, с. 232-238; 283, с. 206-213; 284, с. 117-118; 285, с. 40-67; 286, с. 53; 288, с. 69-103; 289, с. 51-72, 78, 135-136 та ін.; див. додат. 2).

Так, Ю.Д. Ткач у дисертації та у наступній монографії представив дану проблему декількома варіантами в залежності від того, у стислому чи у розгорнутому визначенні поняття криміналістики чи ордістики і за їх першою концепцією (тобто такою, що пов'язує їх завдання лише зі злочинами) або за другою концепцією (коли завдання цих наук вже розповсюджуються на всі правопорушення і захист спеціальних інтересів держави та осіб), який у стислій дефініції криміналістики та ордістики за першою концепцією був представлений текстом: «на основі пізнання закономірностей роботи з особистісними та речовими джерелами інформації, що має значення для боротьби зі злочинами, розробляє» (288, с. 93; 289, с. 71-72, 135-136), а у розгорнутій дефініції цих наук – «на основі пізнання закономірностей виникнення і встановлення особистісних і збирання речових джерел, отримання від них інформації, що має значення для боротьби зі злочинами, її оцінки і використання, розробляє» (288, с. 93-94; 289, с. 64-65, 135). Аналогічно була відображена етапізація роботи із особистісними і речовими джерелами у дефініції вказаних наук і за їх другою концепцією (288, с. 101-102; 289, с. 78, 136).

Неважко помітити, що запропоновані варіанти відображали відповідний стан розвитку загальної етапізації гласної і негласної роботи із особистісними і речовими джерелами (див. розд. 1.1). Тому з урахуванням здобутків даного дослідження аналізована поняттєутворююча ознака розгорнутої дефініції криміналістики та ордістики, з одного боку, має відображати сучасний розвиток етапізації гласної і негласної роботи із особистісними і речовими джерелами, а з іншого – не може у силу об'ємності термінологічного викладу цієї етапізації (див. розд. 1.1) відобразити навіть основні її складові. Тому більш правильно дану поняттєутворюючу ознаку представити словосполученням «.. на основі пізнання закономірностей роботи із особистісними і речовими джерелами антикримінальної (для другої концепції визначення поняття криміналістики та ордістики – антиделіктної) інформації розробляє ...». Аналогічним чином доцільно удосконалити й існуючі визначення поняття доказування (див. додат. 3), що на пряму віддзеркалюють недоліки відповідної етапізації (див. розд. 2.1-2.12), аналізувати які зараз, з огляду на це, недоцільно.